EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.7.2024.
COM(2024) 349 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Provedba Uredbe o tehničkim mjerama (članak 31. Uredbe (EU) 2019/1241) 2019/1241)

Sadržaj

1. Uvod **2**

2. Provedba Uredbe **2**
2.1. Mjerenje napretka prema postizanju ciljeva 3
2.2. Provedba na regionalnoj razini 3
2.2.1. Baltičko more 4
2.2.2. Zapadne vode 5
2.2.3. Sjeverno more 5
2.2.4. Sredozemno i Crno more 6
2.3. Ostala provedbena pitanja 8
2.3.1. PROVEDBENA PRAVILA 8
2.3.2. Usmjereni ribolov 8

3. Inovacije i znanstvena istraživanja **9**
3.1. Rad STECF-a 9
3.2. Savjet ICES-a na temu inovativnih alata 10
3.3. Ribolov u znanstvene svrhe 11
3.4. Rashodi za inovacije 11

4. Zaključci **13**

1. UVOD

U članku 31. Uredbe 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća[1] („Uredba”) od Komisije se zahtijeva da svake tri godine izvješćuje o provedbi Uredbe.

Ovo izvješće sadržava pregled provedbe Uredbe u posljednje tri godine i nadovezuje se na prvo izvješće[2] doneseno u rujnu 2021. te na izvješće o upotrebi delegiranih ovlasti doneseno u rujnu 2023.[3] Izrađeno je na temelju poduzetih mjera i znanstvenih spoznaja, savjeta Znanstvenog tehničkog i gospodarskog odbora za ribarstvo (STECF) i Međunarodnog vijeća za istraživanje mora (ICES) te podacima koje su dostavile države članice, savjetodavna vijeća i drugi zainteresirani dionici koji su sudjelovali u javnom savjetovanju (priloženo kao Dodatak I. ovom izvješću). U njemu se razmatraju i mjere poduzete u području istraživanja i inovacija kao potencijal za daljnji napredak u ostvarivanju ciljeva Uredbe.

2. PROVEDBA UREDBE

Svrha je ove Uredbe pridonijeti ciljevima zajedničke ribarstvene politike („ZRP”) kako su definirani u Uredbi 1380/2013 („Uredba o ZRP-u”) i postizanju dobrog stanja okoliša kako je utvrđeno u zakonodavstvu u području zaštite okoliša, uz istodobno pronalaženje odgovarajuće ravnoteže gospodarskih, socijalnih i okolišnih ciljeva u okviru ZRP-a. **Ribolov na razinama najvećeg održivog prinosa** (MSY) s odgovarajućim tehničkim mjerama znatno pridonosi održivijoj aktivnosti na moru te otpornom i konkurentnom sektoru ribarstva u kojem se proizvodi kvalitetna hrana[4]. Primjenom selektivnijih ribolovnih praksi kojima se poštuje okoliš povećava se prinos za ciljane riblje stokove i smanjuje neželjeni usputni ulov i utjecaj na osjetljiva staništa.

Da bi se postigla održivost morskih resursa, potrebno je **zaštititi morske ekosustave i ograničiti utjecaj ribolova** na njih. Tehničke mjere učinkovito pridonose postizanju ciljeva zakonodavstva u području zaštite okoliša. Osmišljene su i regulirane kako bi se ograničio utjecaj na osjetljive vrste i staništa zaštićene Direktivom o pticama i staništima, kao što su područja mreže Natura 2000, te smanjio utjecaj na morske ekosustave kao doprinos provedbi Okvirne direktive o pomorskoj strategiji. To je posebno važno s obzirom na ciljeve Strategije EU-a za bioraznolikost[5] i akcijskog plana za morske ekosustave[6].

U važećoj Uredbi preneseni su postojeći glavni elementi prethodnih tehničkih propisa, a Komisija je dobila mogućnost da utvrdi mjere potrebne za dosljednu provedbu. Osim toga, u Uredbi se države članice pozivaju na suradnju u kontekstu regionalnih skupina kako bi se utvrdile regionalno relevantne mjere koje Komisija može donijeti delegiranim aktima te se državama članicama omogućuje da pojedinačno donesu nacionalne mjere za svoje vode ili flote.

---

[1] Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005 (SL L 198, 25.7.2019., str. 105).

[2] Izvješće: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52021DC0583 i pripadajući radni dokument službi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD:2021:268:FIN

[3] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023DC0520

[4] Vidjeti COM(2024) 235 final, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: Održivo ribarstvo u Uniji: trenutačno stanje i smjernice za 2025.

[5] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380

[6] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52023DC0102

Ta je uredba važan alat koji pridonosi ublažavanju problema povezanih s klimatskim promjenama i bioraznolikošću te je stoga važna za provedbu akcijskog plana za morske ekosustave, donesenog u veljači 2023. u okviru Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. i predstavljenog u okviru Paketa za ribarstvo i oceane[7].

2.1. Mjerenje napretka prema postizanju ciljeva

U ovom se izvješću razmatra regionalna provedba sljedećih mjera koje pridonose ciljevima Uredbe: optimizirati načine iskorištavanja, pridonijeti smanjenju slučajnog ulova osjetljivih morskih vrsta i negativnih utjecaja ribolova na morska staništa te uvesti mjere upravljanja ribarstvom radi usklađivanja s direktivama o okolišu[8].

Kako bi izmjerio jesu li **načini iskorištavanja** optimizirani, STECF je 2020. revidirao najprikladniji pokazatelj koji se primjenjuje. To je u veljači 2024. nadopunio JRC[9], koji je analizirao 34 riblja stoka koja odgovaraju vrstama navedenima u Uredbi. Ta je analiza pokazala da se posljednjih 20 godina u Atlantskom oceanu ukupna selektivnost poboljšava. Međutim, tek nešto manje od polovine stokova koje je procijenio ICES 2021. imalo je bolju selektivnost (tj. veću zaštitu juvenilnih riba) od one koja odgovara najvećoj ravnoteži prinosa s obzirom na trenutačnu ribolovnu smrtnost. Kad je riječ o Sredozemnome moru, dva od deset stokova pokazala su bolju selektivnost od one koja odgovara maksimalnoj ravnoteži prinosa s obzirom na trenutačnu ribolovnu smrtnost.

Kad je riječ o ciljevima povezanima sa zakonodavstvom u području zaštite okoliša, konkretni ciljevi proizlaze iz Direktive o pticama i Direktive o staništima, koje uključuju posebnu zaštitu za područja mreže Natura 2000 i za određene vrste, kao i iz graničnih vrijednosti donesenih u okviru Okvirne direktive o pomorskoj strategiji. Posljednjih godina ostvaren je znatan napredak u donošenju takvih pragova, posebno za deskriptore kako bi se utvrdilo jesu li **staništa na morskom dnu** u dobrom stanju okoliša[10]. Granične vrijednosti iz Okvirne direktive o pomorskoj strategiji povezane sa **slučajnim ulovom osjetljivih morskih vrsta** još nisu usvojene, pa konkretni ciljevi za taj cilj još nisu dostupni.

Iako mjerljivi ciljevi nisu u potpunosti dostupni, znanstveni savjeti izvor su relevantnih informacija o osjetljivoj situaciji određenih vrsta i staništa, a time i o elementima potrebnima za donošenje konkretnih mjera.

2.2. Provedba na regionalnoj razini

Ova se Uredba temelji na regionalnoj provedbi koja se odvija različitim brzinama i na različitim razinama te je prilagođena potrebama i okolnostima svakog morskog bazena. Mjere se mogu donijeti kao nacionalne mjere ili kao delegirani akt na temelju zajedničke preporuke predmetnih država članica.

Kad je riječ o nacionalnim mjerama, sve države članice obavijestile su Komisiju o donošenju mjera koje njihove flote trebaju provesti kako bi ispunile konkretne ciljeve u vodama pod njihovim suverenitetom ili jurisdikcijom.

[7] https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/policy/common-fisheries-policy-cfp_en?prefLang=hr

[8] Članak 3. Uredbe (EU) 2019/1241.

[9] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC137030

[10] Za pregled graničnih vrijednosti vidjeti Obavijest Komisije o graničnim vrijednostima utvrđenima u Okvirnoj direktivi o pomorskoj strategiji 2008/56/EZ i Odluci Komisije (EU) 2017/848 (COM(2024)2078).

U izvješću iz rujna 2023. o upotrebi delegiranja ovlasti na temelju Uredbe istaknuto je da je u razdoblju od 14. kolovoza 2019. do 30. lipnja 2023. doneseno 12 delegiranih akata, a jedan je u postupku donošenja. Od tada su donesena još dva delegirana akta te je sada na snazi ukupno 14 delegiranih akata koji se odnose na velik broj različitih mjera.

Pristup, brzina i sadržaj regionalne provedbe uvelike se razlikuju zbog prilično različitih okolnosti i problema u svakom morskom bazenu te opsega i mogućnosti postupka regionalizacije. Na primjer, **u Sredozemnom i Crnom moru** najdjelotvorniji je pristup da mjere donese Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) i da se primjenjuju na sve države koje graniče s tim morima, čime se osiguravaju jednaki uvjeti za sve. Zbog toga postoji ograničena potreba ili prostor za korištenje regionalizacije u skladu s Uredbom o ZRP-u. Ako je to bilo potrebno za prenošenje mjera GFCM-a ili kao dopuna tim mjerama, države članice su najčešće ponovno primjenjivale nacionalne mjere. Situacija je drukčija u Sjevernome moru i zapadnim vodama. Iako postoji mnogo prostora za korištenje regionalizacije, države članice i relevantna savjetodavna vijeća smatraju korisnom aktualnu tehničku suradnju EU-a i Ujedinjene Kraljevine na izradi tehničkih mjera.

Zajedničke preporuke država članica mogu se temeljiti na članku 11. Uredbe o ZRP-u i Uredbi o tehničkim mjerama čija je svrha doprinijeti ciljevima ZRP-a, a time i provedbi zakonodavstva u području zaštite okoliša i, među ostalim, ograničiti utjecaj ribarstva na osjetljiva morska staništa i svesti usputni ulov osjetljivih vrsta na najmanju moguću mjeru. Kad je riječ o potonjem, u Uredbi se predviđa i mogućnost da države članice predstave zajedničke preporuke za provedbu mjera ublažavanja radi zaštite osjetljivih vrsta, kao u slučaju zaštite baltičkog obalnog dupina.

Osim toga, Uredba pruža posebnu zaštitu nekim ribljim vrstama navedenima u Prilogu I. zabranom njihova ribolova. Iako postoji mogućnost izmjene popisa i dodavanja vrsta, to se dosad nije dogodilo.

U okviru savjetovanja za potrebe ovog izvješća, savjetodavna vijeća dostavila su detaljne informacije o radu u ovom izvještajnom razdoblju koje pokazuju uključenost i predanost donošenju dobrovoljnih mjera i procesu regionalizacije.

Neki su dionici naveli da regionalizacija ne napreduje odgovarajućim tempom, a drugi su istaknuli problem složenosti Uredbe.

2.2.1. Baltičko more

Kad je riječ o **selektivnosti**, zahvaljujući bliskoj suradnji između država članica i Savjetodavnog vijeća (BSAC) pokrenut će se regionalna suradnja za primjenu selektivnih alata za drastično smanjenje usputnog ulova baltičkog bakalara i donijeti delegirani akt i povezani provedbeni akt.

Da bi se **usputni ulov osjetljivih vrsta sveo na najmanju moguću mjeru**, i dalje se poduzimaju mjere za bolju zaštitu baltičkog obalnog dupina (u tu su svrhu podnesene dvije zajedničke preporuke), uključujući dodatne mjere kontrole. Razmatraju se i mjere za istočno Baltičko more koje bi obuhvaćale zabranu ribolova u stvarnom vremenu. Osim toga, neke države članice pripremaju mjere za smanjenje utjecaja depredacije tuljana i njihove interakcije s ribarima te su poduzele dobrovoljne mjere za ograničavanje utjecaja ribolova na osjetljive vrste. BSAC je također naveo da njegovi članovi koji su ribari pojedinačno sudjeluju u istraživačkim projektima.

Kad je riječ o **širem doprinosu okolišnim ciljevima i zaštiti staništa na morskom dnu**, države članice na Baltičkom moru provode određena nacionalna ograničenja za pridneni ribolov i korištenje mreža stajaćica u područjima mreže Natura 2000. Osim toga, neke su države članice pripremile zajedničku preporuku za zaštitu morskog dna u njemačkom dijelu Baltičkog mora (delegirani akt u pripremi na temelju zajedničke preporuke za zaštitu šest zaštićenih morskih područja u njemačkom isključivom gospodarskom pojasu na Baltičkom moru).

Države članice trenutačno rade na dvije zajedničke preporuke u kojima se predlažu mjere očuvanja za oko 25 područja mreže Natura 2000 ili područja Sjevernog i Baltičkog mora u sklopu Okvirne direktive o pomorskoj strategiji (kratkoročne, srednjoročne i dugoročne).

2.2.2. Zapadne vode

Kako bi povećale **selektivnost**, države članice provode mjere za smanjenje ulova bakalara u Keltskom moru, a kako bi se postigli slični ciljevi u Sjevernome moru, u tijeku su rasprave o povećanju veličine oka mrežnog tega u ribolovu liganja (s 40 mm na 80 ili 90 mm ovisno o ribolovnom području). Delegiranim aktima provedene su dodatne mjere za povećanje zaštite rumenca okana u Biskajskom zaljevu (povećanje minimalnih referentnih veličina za očuvanje i zabrane ribolova).

Kad je riječ o potrebi da se **usputni ulov osjetljivih vrsta u Biskajskom zaljevu svede na najmanju moguću mjeru,** Francuska i Španjolska donijele su 2021. nacionalne mjere za zaštitu običnog dupina uvođenjem obveze korištenja akustičnih uređaja za odvraćanje u Biskajskom zaljevu za određene koćarice. Osim odašiljača zvučnog signala na koćaricama, Francuska sve više koristi kamere na plovilima i druge mjere praćenja kako bi prikupila više informacija o populaciji dupina u Biskajskom zaljevu. Francuska ujedno radi na nekoliko projekata o tehničkim mjerama za izbjegavanje usputnog ulova dupina u mrežama stajaćicama. Portugal i Španjolska trenutačno u okviru projekta Cetambicion[11] pripremaju tehničke mjere ublažavanja, kao što su odašiljači zvučnog signala, za mreže stajaćice. Međutim, potrebno je uložiti veći trud jer bi donošenje regionalnih mjera na svim područjima poboljšalo očuvanje običnog dupina.

Države članice organiziraju i tečajeve i osposobljavanja za ribarsku industriju radi boljeg razumijevanja i prepoznavanja usputnog ulova povezanog s određenim vrstama ribolova.

Kad je riječ o budućim projektima zaštite osjetljivih vrsta, nekoliko država članica uključeno je u program Cibbrina[12] i u različite istraživačke aktivnosti usmjerene na zaštitu osjetljivih vrsta u ribarstvu kojim upravljaju regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom, kao što je Međunarodna komisija za očuvanje atlantskih tuna. Neke države članice izvijestile su i o projektu koji će uključivati DNK analize i pasivno akustičko praćenje.

Kako bi pridonijele **zaštiti okoliša**, države članice proširile su postojeća zaštićena morska područja i surađuju s tijelima nadležnima za okoliš na izradi planova upravljanja za nekoliko zaštićenih morskih područja u okviru mreže Natura 2000.

2.2.3. Sjeverno more

Države članice na Sjevernome moru provele su nekoliko mjera za **selektivnost** koje dopunjuju izuzeća od obveze iskrcavanja. Komisija je nedavno donijela zabranu ribolova za vrijeme vrhunca mrijesta atlantskog halibuta[13]. Osim toga, države članice na svoje flote primjenjuju druge mjere koje nadilaze postojeće obvezne odredbe (npr. korištenje flamanske plohe na koćaricama s gredom za ciljani ribolov

[11] https://www.cetambicion-project.eu

[12] Financira se u okviru programa LIFE: https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/LIFE22-NAT-NL-LIFE-CIBBRiNA-101114301/coordinated-development-and%E2%80%AFimplementation-of%E2%80%AFbest-practice-in%E2%80%AFbycatch%E2%80%AFreduction%E2%80%AFin-the%E2%80%AFnorth-atlantic-baltic-and-mediterranean-regions

[13] Delegirana uredba (EU) 2024/1060 o tehničkim mjerama za atlantski halibut.

kozica, dodatni program zajedničkog uzorkovanja za praćenje ulova vrsta na koje se primjenjuju kvote u ribolovu kozica).

Države članice na Sjevernome moru izvijestile su o nekoliko nacionalnih mjera za smanjenje **utjecaja na osjetljive vrste**, kao što su prostorne i vremenske mjere u zaštićenim morskim područjima ili ograničenje određenih ribolovnih alata. Države članice su izvijestile i da su povećale prisutnost promatrača kako bi mogle prikupiti konzistentne i pouzdane podatke.

Države članice na Sjevernome moru sudjeluju u projektu Cibbrina (koji uključuje i Poljsku, Portugal i Španjolsku) čiji je glavni cilj smanjiti smrtnost slučajnog ulova osjetljivih vrsta. Projekt je započeo u prosincu 2023. i trajat će do 2029.

Kako bi se pridonijelo **zaštiti okoliša** donesena su dva delegirana akta na temelju pet zajedničkih preporuka u kojima se predlažu mjere očuvanja za 18 područja mreže Natura 2000 ili područja Sjevernog mora u sklopu Okvirne direktive o pomorskoj strategiji: Delegirana uredba (EU) 2022/952 i Delegirana uredba (EU) 2023/340.

Države članice trenutačno raspravljaju o četiri zajedničke preporuke: jednoj koju su podnijele Njemačka i Nizozemska za Dogger Bank (nedavno ju je ocijenio STECF na proljetnoj plenarnoj sjednici PLEN 24-01[14]), još jednoj koju priprema Nizozemska za šest zaštićenih morskih područja u nizozemskom dijelu Sjevernog mora (Cleaver Bank, Southern Dogger Bank, Central Oyster Grounds, Frisian Front MSFD, Brown Ridge i Borkum Reef Grounds), jednoj koju priprema Belgija za tri područja upravljanja u belgijskom dijelu Sjevernog mora i jednoj koju priprema Danska za pet područja mreže Natura 2000 u Sjevernome moru i tjesnacu Skagerrak.

2.2.4. Sredozemno i Crno more

U području **selektivnosti** države članice s ribolovnim interesima u Crnom moru provode mjere koje donosi Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) u preporukama, uključujući zabrane ribolova povlačnim mrežama (koćama) radi zaštite juvenilnih riba i korištenje monofilamentnih mreža stajaćica.

U Sredozemlju su države članice provele velik broj različitih nacionalnih tehničkih mjera za zaštitu komercijalnih vrsta, kao što su prostorne i vremenske mjere za zaštitu mrijestilišta ključnih vrsta (oslić, škamp), ograničenja pridnenih povlačnih mreža (koća), u skladu s preporukama GFCM-a ili upravljanjem u okviru višegodišnjeg plana za ribarstvo koje iskorištava pridnene stokove u zapadnom Sredozemnome moru[15], i stroža pravila o specifikacijama alata (neke države članice primjenjuju veće veličine oka mrežnog tega za ribolov malih pelagijskih vrsta), zabranu okruglih remena i remena za podizanje te minimalne duljine vreće mreže od 3 m.

U razdoblju 2022. – 2024. države članice počele su provoditi ispitivanja radi razvoja selektivnijih i učinkovitijih ribolovnih alata, a rezultati tih ispitivanja ostvarit će se u sljedećem izvještajnom razdoblju. Ta istraživanja uključuju ispitivanje različitih konfiguracija na veličinama oka mrežnog tega na pridnenim ribolovnim alatima i mrežama stajaćicama, pa čak i potpuno novih inovativnih alata. Planirane mjere uključuju i veću prisutnost promatrača i korištenje informacija dobivenih daljinskim elektroničkim praćenjem (REM) / kamerama televizije zatvorenog kruga (CCTV).

Kad je riječ o **osjetljivim vrstama**, GFCM je donio nekoliko preporuka koje se odnose na kitove, prečnouste, morske ptice i kornjače, planiranje pilot-projekata, donošenje mjera ublažavanja i donošenje

[14] Plenarna sjednica STECF-a 24-01.

[15] Uredba (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o uspostavi višegodišnjeg plana za ribarstvo koje iskorištava pridnene stokove u zapadnom Sredozemnome moru i izmjeni Uredbe (EU) br. 508/2014

regionalnog akcijskog plana za praćenje i ublažavanje utjecaja ribarstva na osjetljive vrste u Sredozemnom i Crnom moru[16]. Cilj je tog plana razviti odgovarajuće sustave praćenja te ispitati mjere ublažavanja za slučajni ulov osjetljivih vrsta i napade velikih morskih životinja na ulovljenu ribu u ribolovnim alatima.

Osim toga, države članice na Crnom moru uvele su nekoliko nacionalnih mjera za svođenje utjecaja ribolova na obalnog dupina na najmanju moguću mjeru, kao što je upotreba mreža stajaćica s monofilamentom u ciljanom ribolovu romba kvrgaša, kojima je cilj smanjenje usputnog ulova kitova i dupina, za što su bile potrebne dvije godine progresivne provedbe, te kampanje za informiranje javnosti o zaštiti crnomorskog obalnog dupina. Nekoliko zaštićenih morskih područja uvedeno je i u nacionalnim vodama te će u njima upotreba mreža stajaćica za ribolov romba kvrgaša biti odobrena samo ako su te mreže opremljene odašiljačima zvučnog signala. Međutim, treba napomenuti da bi sve mjere za ostvarivanje tog cilja trebalo staviti u regionalni kontekst, posebno tekuće aktivnosti GFCM-a, kako bi se osigurali jednaki uvjeti u odnosu na druge obalne zemlje.

Kako bi se zaštitile osjetljive vrste u Sredozemnome moru, države članice provode nacionalno zakonodavstvo za zaštitu vrsta izloženih većem riziku, kao što je balearski zovoj, uključujući mjere upravljanja za ribarstvo i utvrđivanje područja mreže Natura 2000 te ZEPAS-a (područja za posebnu zaštitu ptica) i sad rade na uspostavljanju mjera upravljanja za ta područja.

Kao dopuna mjerama koje su donijeli GFCM i države članice, dionici i države članice sudjeluju u projektima za informiranje javnosti o usputnom ulovu, širenju uspješnih primjera iz ribarske prakse, razvoju i prevođenju vodiča dobre prakse za smanjenje usputnog ulova, ispitivanju uređaja za zastrašivanje ptica (zmajevi i plutače), ispitivanjima s konopima za zastrašivanje ptica koje se upotrebljavaju na plovilima Ujedinjene Kraljevine koja love osliće u Gran Solu[17].

Kako bi pridonijele **zaštiti okoliša** u Sredozemnom i Crnom moru, različite države članice provode zabranu ribolova pridnenim povlačnim mrežama (koćama) i dredžama u zaštićenim morskim područjima, a u okviru 10 ograničenih područja za ribolov uspostavljenih na temelju preporuke GFCM-a u Sredozemnom i Crnom moru zaštićeno je područje od više od 1,75 milijuna km² morskih staništa. U Sredozemnome moru zaštićeno je oko 31 000 km² bentoskih staništa, uz jedno veliko dubokomorsko ograničeno područje za ribolov, što čini oko 60 % ukupnog sredozemnog morskog dna na kojem je zabranjeno korištenje povlačnih dredža i povlačnih mreža u svim vodama dubljima od 1000 metara radi zaštite dubokomorskih bentoskih staništa. Zabranjena je upotreba povlačnih mreža u svim vodama dubljima od 1000 metara radi zaštite dubokomorskih bentoskih staništa.

Radi se na uspostavi novih ograničenih područja za ribolov i na preispitivanju mogućnosti da se u budućnosti dubina dubokomorskog ograničenog područja za ribolov ograniči na 800 m, na temelju rezultata pilot-projekta GFCM-a. Istodobno se poduzimaju mjere za izgradnju koherentnih i djelotvornih mreža zaštićenih morskih područja, a GFCM je pokrenuo unutarnju procjenu radi provedbe Konvencije UN-a o očuvanju i održivom iskorištavanju morske biološke raznolikosti na područjima izvan nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

[16] Rezolucija GFCM/46/2023/4.

[17] Projekt MedBycatch.

2.3. Ostala provedbena pitanja

2.3.1. PROVEDBENA PRAVILA

Osim regionalizirane provedbe, u Uredbi se dodjeljuju i određene provedbene ovlasti Komisiji za utvrđivanje posebnih značajki određenih elemenata koji su relevantni ili potrebni[18] za održavanje standarda selektivnosti.

Takva su detaljna pravila u pripremi i važna su kako bi se osigurali jednaki uvjeti u provedbi Uredbe za sve države članice te kako bi se osigurala dosljedna i djelotvorna kontrola. Odnose se na specifikacije uređaja koji se upotrebljavaju za izbjegavanje juvenilne ribe u ulovu i specifikacije nekih uređaja koji se upotrebljavaju za sprečavanje trošenja i habanja povlačnih ribolovnih alata.

Cilj im je ponovno uspostaviti neke od prethodno primijenjenih uvjeta koji su presudni za djelotvornu provedbu Uredbe. Kako bi se moglo računati na najnovije znanstvene savjete i nakon tehničkih rasprava s državama članicama, o nekima od tih elemenata provedeno je savjetovanje sa STECF-om te je on u ožujku 2024. izdao svoje mišljenje[19].

U tijeku su savjetovanja s državama članicama kako bi se nacrt provedbene uredbe bez odgode predstavio Odboru za ribarstvo i akvakulturu.

2.3.2. Usmjereni ribolov

Za provedbu Uredbe potrebno je dodatno definirati pojam usmjerenog ribolova određenih vrsta kako je utvrđen u članku 6. stavku 3. i članku 27. stavku 7. Uredbe: „ribolovni napor usmjeren na određene vrste ili skupine vrsta koji se može dodatno odrediti na regionalnoj razini u delegiranim aktima”.

To je važno za mnoge vrste ribolova, ali ne i za sve. Za neke su vrste ribolova standardi jasni i nema rizika da bi se provedbenim praksama smanjili standardi selektivnosti, primjerice upotrebom rešetke za sortiranje ili bilo kojeg drugog selektivnog uređaja. Za ribolov za koji ne postoje standardi ili dodatne odredbe kojima se uređuje upotreba najmanjih veličina oka mrežnog tega, u članku 27. stavku 7. Uredbe od država članica koje imaju izravan upravljački interes u dotičnom ribolovu zahtijeva se da prvi put dostave zajedničke preporuke najkasnije 15. kolovoza 2020.[20]

U Uredbi se utvrđuje osnovna veličina oka mrežnog tega koja se smatra najprikladnijom za osiguravanje najboljih standarda selektivnosti te se predviđaju dvije mogućnosti odstupanja od te osnovne veličine oka mrežnog tega: države članice mogu definirati modifikacije selektivnosti s (minimalnim) istim standardima selektivnosti koji su predviđeni u postojećem zakonodavstvu i koje je procijenio STECF ili, za određene vrste ribolova i ako su ispunjeni uvjeti i sastav ulova iz Uredbe, definirati specifične veličine oka mrežnog tega (obično selektivni uređaji).

Regionalne skupine država članica radile su na toj temi, a Komisija se nekoliko puta savjetovala sa STECF-om kako bi pomogla nacionalnim tijelima da ostvare napredak, nakon što su četiri regionalne skupine država članica podnijele zajedničke preporuke. Međutim, još uvijek ne postoje mjere koje su znanstveno potvrđene i donesene kao zakonodavstvo.

[18] Članak 8. stavak 5. i članak 24. stavak 1. Uredbe

[19] Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo (STECF) – Izvješće sa 75. plenarnog sastanka (STECF-PLEN-24-01).

[20] Članak 27. Uredbe.

Još jedan aspekt koji može utjecati na opće ostvarenje ciljeva odnosi se na činjenicu da ni u jednoj regiji praktički ne postoje sustavi za izdavanje odobrenja ni za jednu specifičnu veličinu oka mrežnog tega. Budući da ne postoje sustavi za izdavanje odobrenja koji bi regulirali specifičnu veličinu oka mrežnog tega, sva ribarska plovila automatski imaju odobrenje za korištenje svih veličina oka mrežnog tega u bilo kojem trenutku.

Te teme mogu imati znatne posljedice za očuvanje, pa Komisija potiče države članice da ta pitanja razmotre u okviru svojih regionalnih skupina, a kad je riječ o temi izdavanja odobrenja, na nacionalnoj razini.

3. INOVACIJE I ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA

Trenutačni problemi kojima su izloženi naši morski ekosustavi ne mogu se riješiti samo tradicionalnim alatima. Za to su ključne inovacije, a Uredba služi kao čvrst temelj za pokretanje tih promjena jer državama članicama omogućuje da uspostave odstupanja za ispitivanje novih tehnologija i naknadno razviju primjenjive mjere u okviru regionalizacije.

Kako bi se postigao napredak neophodno je, dapače presudno, uključivanje i sudjelovanje svih subjekata koji rade u morskom okolišu. Dionici koji su sudjelovali u savjetovanju (od država članica do savjetodavnih vijeća, nevladinih organizacija i drugih udruženja) istaknuli su da žele sudjelovati u istraživanju i inovacijama.

Projekti kao što su Cibbrina (za smanjenje utjecaja na osjetljive vrste), Marine Beacon[21] (čiji je cilj razviti i ispitati inovativne alate i tehnike za bolje praćenje važnih vrsta i ublažavanje rizika od usputnog ulova) i DecarbonyT[22] (procjena upotrebe optimiziranih alata za koćarenje u Sredozemnom i Crnom moru kako bi se smanjila potrošnja goriva) dobar su primjer paneuropskih projekata koji okupljaju znanstvene institucije, organizacije za ribarstvo i dionike.

U tim će se projektima demonstrirati kako poboljšati postojeće ribolovne tehnike (od modifikacija alata do prostornih i vremenskih mjera) kako bi se utjecaj ribolovnih aktivnosti na okoliš sveo na najmanju moguću mjeru. Rezultati projekata bit će vidljivi u sljedećem izvještajnom razdoblju.

3.1. Rad STECF-a

Od donošenja Uredbe STECF se, u okviru posebne stručne radne skupine, sastaje svake godine kako bi raspravljao, procjenjivao i savjetovao o provedbi tehničkih mjera kao sredstva za izgradnju znanstvene osnove za kvalitetniju provedbu.

U okviru preporuka STECF-a rad na tom području nastavlja se u vidu izrade pokazatelja selektivnosti (vidjeti poglavlje 2.1), a istodobno se istražuje razlika između trenutačne i optimalne selektivnosti koja bi osigurala najveći mogući održivi prinos. STECF je 2021.[23] procijenio selektivnost prema dobi primjeraka u populaciji za relevantne vrste[24] i usporedio je s optimalnom (tj. onom koja rezultira najvećim dugoročnim prinosima). STECF se 2022.[25] usredotočio na evaluaciju selektivnosti prema

[21] https://marinebeacon.eu/

[22] https://decarbonyt.eu/

[23] STECF-21-07.

[24] Vrste navedene u Prilogu XIV. Uredbi.

[25] STECF 22-19.

duljini primjeraka u populaciji za te vrste kako bi je mogao povezati sa stvarnom selektivnošću ribolovnog alata prema veličini i ponuditi rješenja za optimizaciju.

STECF sad radi na tim rješenjima za optimizaciju jer je potrebno utvrditi koje bi promjene bile potrebne (i izvedive) za postizanje tih najvećih prinosa. U idućim godinama potrebno je utvrditi korake potrebne za operacionalizaciju biogospodarske procjene promjena u ribolovnim tehnikama/načinima koje su izvedive i njihove moguće posljedice (socioekonomske – promjene ulova i vrijednosti ulova – kao i okolišne posljedice).

3.2. Savjet ICES-a na temu inovativnih alata

Na zahtjev Komisije ICES je 2023. ažurirao svoj katalog inovativnih alata iz 2020.[26], izradio procjenu razine upotrebe inovativnih alata u industriji EU-a (po morskom bazenu i vrsti ribarstva). Kad je riječ o inovacijama koje nisu provedene, utvrdili su glavne uzroke koji su spriječili njihovu upotrebu, uključujući analizu socioekonomskih kompromisa, i predložili načine za olakšavanje njihove provedbe. Taj savjet[27] sadržava vrlo relevantne zaključke, posebno u pogledu uvođenja inovativnih alata u industriju. Na primjer, u jednoj trećini predstavljenih inovativnih tehnologija alat zahtijeva mala ulaganja i dovodi do pozitivnog povrata ulaganja, što znači da je ekonomski isplativ.

Kako bi procijenio prepreke i mogućnosti za sustavnu upotrebu inovativnih alata, ICES je koristio okvir PESTEL[28], uzimajući u obzir:

- političke čimbenike: razina potpore ribara i percipirana legitimnost politika, propisi doneseni odozgo prema dolje, nepostojanje jednakih uvjeta ako se ribolovni alati uvode dobrovoljno,
- gospodarske čimbenike: trošak nabave alata, dostupnost kapitala za ulaganja, promjena tekućih troškova i prihoda, davanje prednosti kratkoročnim koristima korištenja novih alata u odnosu na dugoročne, mogućnost korištenja bespovratnih sredstava ili subvencija, financijska otpornost,
- socijalne čimbenike: nespremnost za promjene, uvođenje alata kod drugih, djelotvornost informiranja o novom alatu, nemotiviranost zbog političkih kretanja, različito poimanje problema među ribarima i drugim dionicima (npr. odbačeni ulov, utjecaji pridnenih povlačnih mreža), uključenost u donošenje odluka, povjerenje između ribara i drugih dionika (npr. oblikovatelji politika ili znanstvenici),
- tehnološke čimbenike: tehničko znanje, ribolovni alat teško je upotrijebiti ili zahtijeva stručno znanje ili osposobljavanje, potrebno je vrijeme za sastavljanje i ugađanje alata kako pravilno funkcionirao, mogućnost prilagodljivosti ribolovnog alata različitim vrstama plovila,
- okolišne čimbenike: smanjenje potrošnje goriva, smanjenje neželjenog usputnog ulova ribe, smanjenje neželjenog ulova drugih morskih vrsta (bentoske vrste, morski sisavci, morske ptice), manji utjecaj na morsko dno,
- pravne čimbenike: neke vrste alata trenutačno nisu dopuštene (npr. ispitane su u okviru odstupanja, pod regionalnim ograničenjima), zahtjevi za ispunjavanje minimalnih pravnih standarda za alat i postojanje odgovarajuće provedbe.

Iako se u savjetu ICES-a navode važne informacije, očito je da treba utvrditi stvarnu razinu iskorištenosti u industriji. U odgovorima na savjetovanje **države članice i dionici istaknuli su poteškoće u usvajanju inovativnih tehnologija**. Iako se slažu da je regionalizacija presudna za to i da ima prednost pred dobrovoljnim pristupima, smatraju da je prijelaz na upotrebu novih alata i dalje predugačak i složen. U

[26] https://www.ices.dk/news-and-events/news-archive/news/Pages/InnovativeFishingGear.aspx

[27] https://www.ices.dk/news-and-events/news-archive/news/Pages/InnovativeGear.aspx

[28] Akronim od engleskih riječi za političke, gospodarske, socijalne, tehnološke, okolišne i pravne čimbenike.

prosjeku, regionalizacija znači dvije godine za usvajanje alata, uključujući postupak pregovora unutar regionalnih skupina, savjetovanje sa STECF-om i postupak donošenja.

3.3. Ribolov u znanstvene svrhe

U članku 25. Uredbe predviđa se mogućnost da države članice dopuste odstupanja od pravila u svrhu obavljanja znanstvenog ribolova. Cilj je ovog članka potaknuti subjekte da sudjeluju u znanstvenim istraživanjima. Iako u Uredbi postoje i drugi članci[29] koji se mogu upotrijebiti za uvođenje inovativnih rješenja, članak 25. najviše se upotrebljava.

Istraživanje organizira, provodi i završava znanstvena ustanova država članica. U posljednje tri godine povećao se broj komercijalnih plovila u državama članicama koja sudjeluju u znanstvenim istraživanjima, a Komisija je 6. srpnja 2023. organizirala tehnički sastanak s državama članicama kako bi povećala transparentnost među njima i podsjetila ih na obvezu izvješćivanja Komisije o anketama.

Većina prijavljenih projekata bavi se istraživanjem alternativnih metoda za smanjenje ulova juvenilnih riba i traženjem rješenja za ublažavanje utjecaja na osjetljive vrste ili smanjenje negativnih učinaka na okoliš.

Iako članak 25. djeluje kao pokretač pozitivnih kretanja, odnosno potiče istraživanja i ispitivanja inovativne tehnologije odstupanjem od tehničkih zahtjeva iz Uredbe, države članice i dionici naveli su da takve mogućnosti ne postoje u drugim uredbama o ZRP-u, što u nekim slučajevima može ometati i odgoditi uvođenje promjena. Primjerice, istaknuli su da nije moguće dobiti istraživačka odstupanja od odobrenja za ulov, zadržavanje na plovilu ili iskrcaj lubina ispod minimalnih referentnih veličina za očuvanje, čak i kad je to potrebno za programe praćenja.

Osim toga, države članice, savjetodavna vijeća i dionici naveli su kako je postupak koji treba proći od trenutka razvoja nove tehnike ili tehnologije alata do njezina konačnog donošenja putem zakonodavstva pretjerano složen.

3.4. Rashodi za inovacije

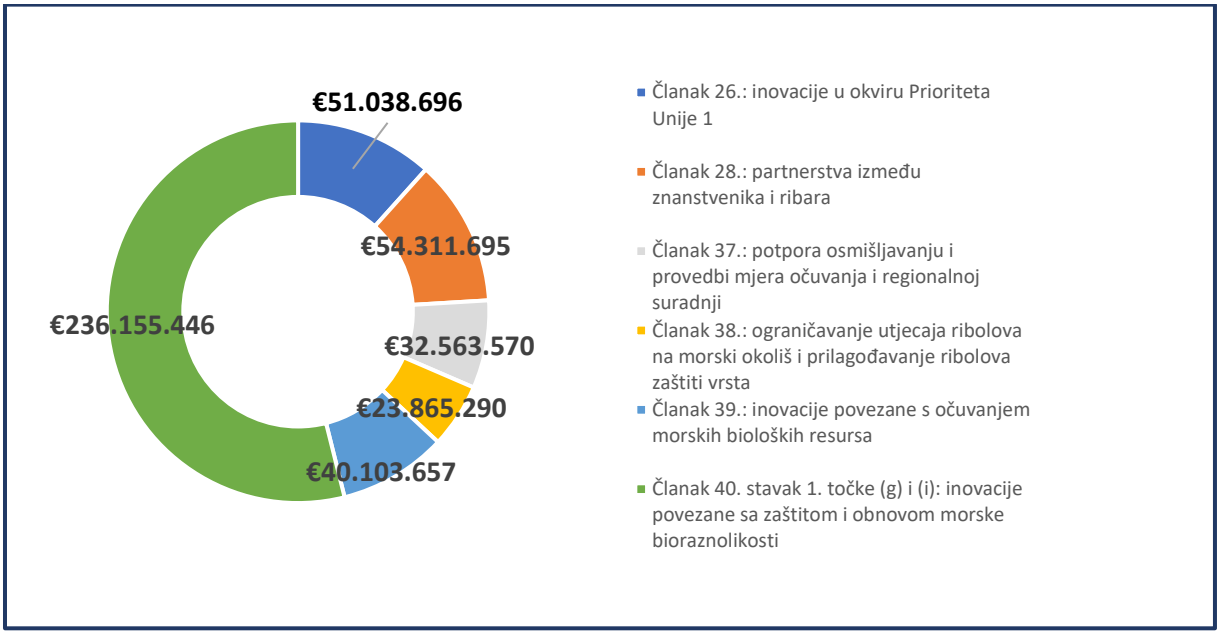
Iako se u članku 25. navodi kako Uredba može potaknuti sudjelovanje u znanstvenim istraživanjima, korištenje fondova EU-a omogućuje širu perspektivu projekata u koje su uključena komercijalna plovila, a ne samo odstupanje od tehničkih mjera. On je povezan s raznim mjerama koje države članice uvode kao doprinos ostvarivanju ciljeva ZRP-a i njegovoj ulozi u podupiranju provedbe zakonodavstva u području zaštite okoliša.

Ispitivanje istraživanja i inovacija u okviru Uredbe trenutačno ima financijsku potporu iz Europskog fonda za ribarstvo, pomorstvo i akvakulturu (EMFAF), a prije toga bilo je financirano iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EMFF). Ti fondovi pružaju niz mogućnosti financijske potpore za poticanje inovacija u sektoru ribarstva, i to putem inovacijskih projekata, potpore partnerstvima između znanstvenika i ribara, podupiranjem osmišljavanja i provedbe mjera očuvanja i regionalne suradnje te za ograničavanje utjecaja ribolova na morski okoliš i za doprinos provedbi zakonodavstva o okolišu (uključujući područja mreže Natura 2000).

Na temelju rezultata tih projekata nastojat će se ponuditi nova i inovativna rješenja za smanjenje utjecaja ribolovne aktivnosti na okoliš.

[29] Članak 20. o inovativnom ribolovnom alatu, članak 23. o pilot-projektima za potpuno dokumentiranje ulova i odbačenog ulova.

Kad je riječ o programskom razdoblju EFPR-a (2014. – 2020.), izdvojeno je ukupno 438 038 353 EUR za inovacijske mjere povezane s ribarstvom, što obuhvaća 7,87 % svih obveza iz EFPR-a, uz sljedeću raspodjelu:

Ukupno je u okviru EFPR-a osigurana financijska potpora za 5592 projekta s gotovo 2000 uključenih plovila.

Mjera (članak)	**Broj aktivnosti**	**Broj plovila koja se financiraju na temelju članka**	**Preuzete obveze EFPR-a (EUR)**
Članak 26. Inovacije	336	130	51 038 696
Članak 28. Partnerstva	200	128	54 311 695
Članak 37. Mjere očuvanja i regionalna suradnja	373	1	32 563 570
Članak 38. Morski okoliš, zaštita vrsta	1 774	1 545	23 865 290
Članak 39. Inovacije povezane s očuvanjem	195	66	40 103 657
Članak 40. stavak 1. točke od (b) do (g) i točka (i): Zaštita i obnova morske bioraznolikosti	2 714	38	236 155 446
Ukupno	**5 592**	-	**438 038 353**

Kako bi podupro pripremu ovog izvješća, FAMENET je izradio i informativne članke u kojima su prikazani neki primjeri inovacija koje su u razvoju i izravno su povezane s ciljevima Uredbe[30].

[30] Inovacije u ribarstvu u okviru Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. – Europska komisija (europa.eu)

Novi programi EFPRA-e država članica[31] doneseni za razdoblje 2021. – 2027. pružaju brojne mogućnosti za potporu različitim vrstama djelovanja u području istraživanja i inovacija te bi mogli poduprijeti provedbu ove Uredbe. Komisija stoga potiče države članice da pojačaju mjere koje poduzimaju u tom pogledu.

Uz posebne mjere u području ribarstva, države članice razmotrile su i druge mogućnosti financiranja. Okvirni program za istraživanje **Obzor Europa** (2021. – 2027.) podupire djelovanja u području istraživanja i inovacija za održivo ribarstvo i akvakulturu. To uključuje, primjerice, digitalnu tranziciju kojom se podupiru inspekcije i kontrole u sektoru ribarstva, čiji je cilj smanjenje utjecaja ribolovnih alata na okoliš, smanjenje utjecaja klimatskih promjena na ribarstvo te razumijevanje i smanjenje usputnog ulova zaštićenih vrsta.

Prethodni Obzor 2020., program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija za razdoblje 2014. – 2020., pridonio je poboljšanju održivog ribarstva. U završnoj evaluaciji programa Obzor 2020., donesenoj 29. siječnja 2024., spominje se da je fond znatno pridonio razvoju društva na brojnim područjima, te se pokazao njegov dalekosežan utjecaj i djelotvornost, među ostalim u smislu poboljšanja ribolovnih metoda i smanjenja odbačenog ulova, što je pridonijelo održivijim ribolovnim praksama i ravnoteži između gospodarskih interesa i očuvanja okoliša.

Konačno, **misija EU-a „Obnova naših oceana i voda do 2030."**[32] podupire djelovanja u području istraživanja i inovacija, primjerice ona koja se odnose na pametne ribolovne alate s malim utjecajem na okoliš i energetski učinkovite male ribarske flote. U okviru programa rada misije za 2024., koji će uskoro biti donesen, nastavit će se podupirati *in situ* demonstracijske aktivnosti za usklađivanje ribarstva i zaštite morskog okoliša.

4. ZAKLJUČCI

Kad je riječ o postizanju ciljeva Uredbe, države članice istaknule su da donose nacionalne mjere, sektor je naveo da se sve više poduzimaju dobrovoljne mjere, a neki su dionici naglasili da je potrebno održati razinu ambicija.

Napredak u postizanju ciljeva Uredbe ne temelji se (i ne bi trebao temeljiti) samo na donošenju sekundarnog zakonodavstva. Povećanje i razmjena znanja, predanost i uključenost dionika te dobrovoljne inicijative i dalje su presudni i nadopunjavaju zajednička pravila koja se donose u okviru postupka regionalizacije. Osim toga, promjenjive i složene ribolovne aktivnosti zahtijevaju dinamičan pristup te je zato potrebno stalno raspravljati o njima i razmatrati najprikladnije mjere.

Inovacije su ključne, ne samo za usklađivanje s ciljevima Uredbe već i za otporan i konkurentan sektor ribarstva EU-a koji europskim potrošačima osigurava najkvalitetnije morske prehrambene proizvode.

Države članice i dionici **ulažu u razvoj novih tehnologija** kako bi se ispunili ciljevi Uredbe. Iako se u sljedećem razdoblju tek trebaju vidjeti značajniji rezultati, Komisija, države članice i dionici trebali bi nastaviti surađivati kako bi pronašli najdjelotvornije načine za provedbu i podupiranje istraživanja u području alata i inovacija te njihova uvođenja i stvarne primjene na terenu.

[31] Programi EFPRA-e za razdoblje 2021. – 2027. – Europska komisija (europa.eu)

[32] Portal za usluge misije oceana i voda| Istraživanja i inovacije (europa.eu).

DODATAK I.: SAŽETAK SAVJETOVANJA

1. Strategija savjetovanja

Cilj savjetovanja bio je prikupiti mišljenja relevantnih dionika u provedbi Uredbe (EU) 2019/1241 u skladu sa zahtjevima iz članka 31. stavka 1. Kako bi povratne informacije bile potpune, savjetovanje s državama članicama i savjetodavnim vijećima dopunjeno je ciljanim internetskim savjetovanjem.

2. Metodologija i alati za obradu podataka

Primijenjena je različita metodologija ovisno o tipologiji dionika s kojima se savjetovalo.
Države članice su nadležne za provedbu i izvršenje Uredbe. Stoga je njima poslan poseban upitnik[33].
Isto tako, s obzirom na posebnu ulogu savjetodavnih vijeća u procesu regionalizacije i kao glavnih predstavničkih tijela u okviru ZRP-a, poslan im je poseban upitnik[34].
Internetsko savjetovanje provedeno je na platformi „EUSurvey"[35], a promovirano je na internetskim stranicama GU-a MARE, u biltenu i na društvenim mrežama GU-a MARE, kao što je Twitter.
U sva tri slučaja savjetovanje je počelo 2. listopada 2023. i trajalo je do 24. studenog 2023. te je bilo moguće dostaviti popratnu dokumentaciju.

3. Rezultati

Odgovore je dostavilo 18 država članica, pet savjetodavnih vijeća i 10 drugih organizacija (putem internetskog savjetovanja).
S obzirom na svrhu izvješća, primljeni odgovori su sažeti i, u mjeri u kojoj je to moguće, bitna pitanja uključena su u samo izvješće. Budući da to nije izričito zatraženo u dopisima poslanima državama članicama i savjetodavnim vijećima, pojedinačni odgovori nisu navedeni.
Kad se radi o odgovorima država članica i savjetodavnih vijeća, posebno se navodi „države članice" / „savjetodavna vijeća". Kad se misli na primjedbe zaprimljene u okviru ciljanog internetskog savjetovanja, navodi se „dionici".

[33] Dopis poslan državama članicama 2. listopada 2023. (ARES (2023)6664125)

[34] Dopis poslan savjetodavnim vijećima 2. listopada 2023. (ARES(2023)6664226)

[35] https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/consultations/targeted-stakeholder-consultation-technical-measures-regulation-fisheries-2023_en